

Latweeschu Awises.

52. gaddagahjums.

No. 18.

Trefschdeenâ, 2. (24.) Mai.

1873.

Redakteera adresse: Pastor Sakranowicz Luttringen, pr. Frauenburg, Kurland.
Expeditiija Besthorn L. (Reyher) grahamtu bohde Jelgawâ.

Rahditajs: Wisjannafahs finnas. Daschadas finnas. Dshola bambulu un tahrpu isuhdefchana. Zi dabbas gudribahm. Seemas fwehtku waklarâ. Smecktu stahstinsch. Nibildas. Naudas tirgus. Labbibas un pretschu tirgus. Sluddinafchanas.

Wisjannafahs finnas.

Pehterburga. 26. April pulksten 4 pehz wufdeenas augstais keisara weefis atkal us Berlini dewahs us zekku. Lihds Gatschina pilk. muhsu Keisars ar sawu dehlu un zitteem leelfirsteem augstus weefus pawaddija un kad pulksten 6 kohpâ wehl leelu gohda maltitu bija noturrejuschi, tad pulksten 7½ Wahzu weefi eefehdabs waggonds un atfweizina-damees ar saweem augsteem Keisariskeem fainneekem dewahs us rohbeschu prohjam. Muhsu Keisars un leelfirsts frohna mantineeks dewahs us Zarstojse Selo, fur par waf-saru paliks.

Jelgawâ 11. Mai pulksten 12 wufdeenâ latw. kurlmehmu skohla taps eefwehtita un turklaht ar teem kurlmehmeem behrneem ekfamenis noturrekts. Skohlas direkziija usluhdi wiffus, kas pee schibs gohdadeenas gribb dallibu nemt. lai noteiktâ laikâ fapulzejahs eefsch Karolinenhof (Zurgu muischele us dambja. R. S—z.

No Pehterburgas Keisaru deenahm. Us to leelo gohda maltiti 22. April Keisara pilli, us to bij 636 fungi aizinati Keisaru galds laistijahs weenâ seltâ, bshodas, nashchi, gaf-feles, pulku kruhses u. z. wifs bij no schlihta selta; us zitteem galdeem mirdseja wifs no fudraba. Pee maltites muhsu Kungs un Keisars ufdsehra wesselibu ar scheem wah-deem: „Us Wiina majestetes, Keisara un kehina, manna labbaka drauga wesselibu! Tai draudsbâ, kas muhs saweeno, to effam no saweem tehweem mantojuschi un to, kâ zerru, par mantu pamettisim saweem behrneem, redsu to labbako drohschibu Giropai us meeru, kas wiffseem irr wai-jadshgs un to wiffi wehlahs. Tai Deews Zuhfu majestetei dahwina wehl daudf gaddu, meerâ baudiht Zuhfu darbu un flawas augkus. Ta irr mannas firds ihstaka wehleschanahs!“ Us to atbildeja Keisars Wilhelms: „Dee augsti wahdi, to Zuhfu majestete patlabban runnaja, paliks weenumehr manna dshiki aiskustinata un pateizigâ firdi. Schi pateiziba eet arri us to draudsihu usnemshanu, to pee Zuhfu majestetes atraddu un to Zuhfu walsti atkal redsu. Tahs juschanas un wehleschanas, to Zuhfu majestete isteiza, irr arri tahs mannejas. Tai tas Wiffwarrenais tahs paklausa par laimi muhsu pawalstneekem un par stiprinafchani Giropas meeram!“

— No teem dauds wezzeem kungeem, kas ar Wahzu Keisaru bij lihdsi, irr weenam ta stundina tē fweeschumâ peenahkuf. Kanzelejas kungs Vorka to nakti us 20. Apr. mirris. — Swehtdeen to 21. Apr. Wahzu Keisars lihds ar sa-

weem pawaddoneem bij lutteru Pehtera basnizâ no basniz-laika eefahkuma lihds gallam. Spreddiki turreja mahzitajs Fehrmann par fwehtd. ewang. Jah. 10, 12—16. — Bismarks weenu deen apzeemojis arri Mikkela lutteru draudses mahzitaju Wasing, jo fennahl Pehterburgâ buhdams wiasch tai draudse pee deewgalda gahja.

— Woltke irr tai Kasanas regimentei par labbu, kas wiina wahrdu nefs schinkojis 1000 rubl.

— Bismarks irr us Berlini grahamtu laidis, kurrâ peeminn to lohti mihligu usnemshanu, kahdu Prushchu weefi tē atradduschi, bet falka arri, ka wiinneem deefgan gruhti wiffus tohs weefibu preefus baudiht, jo wiinnam pee wiffseem teem gohdeem irr galwa pilna daschadu augstu darri-fchani un dohmu, par to gribb ar Kreemu walstkanzleri norunnas turreht un kas fneeds par wiffahm Giropas walstihm, kas arri Bismarkam weenumehr prahâ jaturr. S.

Daschadas finnas.

No eefschjemmehm.

Lihdschinnigais affeferis pee Dohbeles aprinka teefas G. Weif, irr no Kursen. gub. waldbibas teefas no jauna us teem 3 gaddeem 1873—1876 amatâ apstipri-nahs.

Us Rihgas-Jelgawas dselszella braukfchanas laikri irr pahrgrohsiti un irr taggad tahdi: No Jelgawas isbrauz pulkst. 7, 12½, 4 10, 8¼. No Rihgas isbrauz pulkst. 10, 2 20, 6 10, 10 20.

Stary Rihgu un Bolderaju isbrauz no Rihgas pulkst.: 5½, 8 20, 11¾, 4 10, 8 20. No Bolderaja 6¾, 2 25, 6¼, 10 25.

Mahj. weef. sinno, ka us wispahrigeem latw. dscedafchanas fwehtkeem effoht peeteikuschees 42 kohri ar drihs 800 dscedatajeem.

Widsemmes gub. awises isfluddina jaunu takfi preeksch Rihgas suhrmanneem; turklaht wiffseem suhrmanneem irr pawehlehts, katreis kad no brauzeja fanemm naudu, tad isdoht pretti kontroles shimiti, pehz kurrahm tad suhrmannu fainneeki warr katras deenas peknu isreh-kinah, tã ka ne weens puifis tohs newarr apkraft. Bet lai nu brauzeji, kas daudskahrtigi newihshotu scho leetas labbumu eewehroht un negribbetu to brihtinu kawetees, kamehr teem shimiti pasneeds, lai tee wairahf tohp us to shubbinati, tad irr apfohshits if par tahdahm sakraftahm 100 shimitehm maksah 1 rubl., tam kas tahs peenishis. Un lai nu atkal schi leeta labbi taptu isleetata, irr no-dohmâ nemts, ka nabagu apkohpsch. komiteja lai daschâs

weetas pa pilsehtu issahda lahdties, tur war tahdas sibi-
mites tapt eemestas un krahtees; tur tad weens ohtrés
brauzejs par lahrtibu lihds gahdadams arri wehl it weegli
warrehs zaur schahdu sibihti artawinu pasneegt naba-
geem par labbu. Schi jaunás takfes eerlíte fahlfées ar
1. Mai.

Behterburga. Wissas Kreemu awises irr pilnas to
aprahtu par Wahzu Keisara ussemshanu un pabuhshanu
Behterburgá. No wissahm pusehm tee balsi pazekahs
sweizinaht to firmgalwi, to warreno uswarretaju, muhsu
Keisara dahrgu raddu, kas ká weefis schurp atbrauzis
wezzu wezzahs draudsihas un mihlestibas faites atjaunohht
un us to rohku doht, ka abbas warrenakahs draugu walstis
warretu pasaufei meera zerribas stiprinaht. Arri Maska-
was awise, kas daudskahrt mehdsá greisi us Wahzeescheem
flattitees, newarr taggad zittadi, ka ar smalkakajeem
wahrdeem sweizinaht „to waldineeka weesi, bagatu gad-
dos un flawá, kam Deewa rohka tik redsami palihdseju.“

— 17. April, ká muhsu Kunga un Keisara dsimscha-
nas deená, waktará wifs pilsehts bij ká uggunu juhrá
eegremdehts; tahs skaisakahs ugguns faules un swaigsnés
mirdseja, kad pulkst. 8^{1/4} abbi Keisari us teatera nammu
brauza; pehz stundas laika tee atkal dewahs atpakkat us
seemas pilli un tiklihds ká tee pils durwis nahza, uslehza
us pils jumteem 4 elektriskas ugguns faules, kas wissu
plazzi darrija gaischu ká deená. Tas nedstredeti spehzigais
orkestra musikis usnehma to meldinu „Heil Dir im Sieger-
kranz“ un 5 reis bij ta patti meldina jaspehle, jo simts
tuhkstofchi pehz tam sauza un kad abbi Keisari us balkona
parahdijahs, tad semme satrizzeja ais urrah saufshanas.
Wehl spehleja „Reinuppes wakti“ u. z. un lihds wehlai
nakti palikka gaischahs eelas tauschu pilnas.

Wahzu Keisars no muhsu wissuschehliga Keisara pa-
waddihts apmekleja leelo inscheneeru skohlu; karra mini-
sters un generalis Todlebens lihds ar skohlas preekschee-
teem winnus jau us treppehm sagaidija. Pirms Keisars
Wilhelms atbrauza, bij jau winna pawaddoni turp no-
nahkufchi, beidsiht arri Bismarks. Tur tais skohlas sah-
lēs winsch ihpafchi smalki apluhkoja to modelli, ko Kreemu
inscheneeri bij par Parises apsehgereshanu issrahdajufchi;
bet wehl wairahk to modelli par Sewastopoles apfarga-
shanu; generalis Todlebens israhdija to gabbalu par
gabbalam; Keisaram ne-apnikka laiks gandrihs wesselu
stundu klaukitees, kad Todlebens nehma tam wissu israh-
diht. Lai warretu labbaki wissu pilsehtu pahredseht,
Keisaram bij pa weenahm treppehm japalahpjahs un no
augshas jaluhko, tad atkal semmē nonahzis un paschá
modekka widdu eestahjees apbrihnoja Todlebena toreisigu
darbu un ar winnu lohti laipnigi farunnadamees pasnee-
dsa tam to gohdasimi pour le mérite (par nopelnu).
Arri sirts Suworows tappa apdahwinahts ar melna ehr-
gla ordenu. — Muhsu Kungs un Keisars schehligi apzee-
mojis Bismarka sirtsu un grafu Moltke. Tapat arri
Wahzu Keisars apmeklejis daschus no augstajeem Kreemu
kungeem.

— 20. April preeksch pusdeenas faulitei jauki spih-
doht tappa noturreta ta leela rewija. Frontē stahweja

51 bataloni, 40 eskadrones, 23 batterijas, 106 leele
gabbali, kohpá 31,320 saldati, 1241 wirsneeki un 37
generali. Pulksten 11 atjahja abbi Keisari ar saweem
pawaddoneem, jahja teem 5 rindás nostahditeem saldateem
garram. Tad nu Keisars Aleksanders wedda preekschá
sawam augstam (weesam tahs regimentes un tiklihds ká
nahza tahs, kas Keisara Wilhelma wahrdu nefs, tad schis
wedda sawu pulku Kreemu Keisaram garram. Dauds
Bruhschu gohdasimju tappa isdallihts wirsneekem.
Pehz parades Keisari brohtasti eenehma pee printschá O-
denburg, us ko arri bij luhgti Bismarks un Moltke.

— Ta sem muhsu Kunga un Keisara preeksch sehde-
shanas safaukta komissione preeksch jauneem karra dee-
nesta liffumeem, effoht ká no Behterburgas raksta, jau
sawu beidiamo sehdeschenu noturrejusti un darbs pabeigts.
Kas wifs tur nospreests, wehl nau sinnam; tik to dsird,
ka buhschoht tohs lihdsfchinnigohs karra spehka aprinkus
patureht un pehz teem 14 armijas kohrus fataisibt, tur
katrá buhschoht 34 bataloni kahjeneeku, 1 diwisija jah-
jeju un artilerija. (Bruhschu kohros tik irr pa 24 ba-
talonu).

Uj Krimas fallas irr atnahkufchi no Preeksch-Asijas
kahdi 600 turki un luhdsahs darbu un maisi.

No ahsemmehm.

Berlines. Dauds milioni naudas nu gan no Fran-
zijas us Bruhscheem attezejeschi, bet neba tapehz katrs
Bruhsis jau bagatahts palizzis. Ta karra nauda jau arri
nau seltá un sudrabá ismaksata, jo tikdauds nebuhtu sa-
dabuhts, kad wissas Franzijas kullés isbirdinatu, bet ta
nolihdsinaschana noteek pa leelakai daktai ar naudas papih-
reem un wesketeem, kas tik ar laiku Bruhschu walsts dsihwe
ká mannama monta buhs eegahjuschi. Taggad daudskahr-
tigi jasakka, ka tur leelaká straumē walststritteni jo knaschi
greeschahs, tur ais pulka naudas nauda paleek lehtaka, tur
wissa dsihwe jo dahrga irr palikkusi. Ko maksá nanmi, ko
dsihwohki un wifs zits? Rabadimi nesinn ká to pahrzeest.
Gan peln dauds, bet iseet jo dauds. Pee weena namma
taisshanas Berlinē, muhrneeku palihgi, kas alminus
nefs klahht, irr pelnijufchi pa 5—6 dahlderi pa deenu.
Effoht maksahs par katru peenestu almini 1 grassis pehz
muhs. naud. Ihsiti duhschigi strahdneeki par deenu pee-
nessufchi lihds 1000 alminu. Kur tik dauds algas pras-
fahs meefas spehki, ká turpat nu buhs ar algu par gar-
rigeem darbeem? Dsird, ka nelohnejohht tohs wis peeder-
rigá mehra.

Melaika Keisara Napoleona testamente, ko winsch
1865 g. usrakstijis, irr taggad Londonē isfluddinata.
Winsch tur pawehl sawu dehlu un sawu laulatu draugu
tahm augstahm walsts teefahm, tai tautai un armijai.
Sawam dehlam peekohdina peeminuá un par preeksch-
sismi turrecht Napoleonu to pirmo. Sawu mantibu (es-
foht taggad pehz apsehretas leezibas 120 tuhkst. mahrz.
sterl., t. i. 800,000 rubt.) atwehl Keisarenei, dehlam pa-
mett to grehsenu pee pulkstena, ko patš no sawas mahtes
ká laimes nesjeju dabujis. Beidsiht apleezina, ka gribb
kattoku tizzibá mirt, ko winna dehs arri sawá muhschá
lai zeená un gohdá turr.

— Tahs walstis Italiya, Austrija un Franzija, kam no wezzeem laikeem arri atwehlehts sawu balsu pretti pazelt, ja gribb iswehleht par pahwestu tahdu, kahds teem neleekahs derringas, negribb wijs scho sawu rekti atdoht, bet ka dsird, effoht sawa starpä un gan ar Wahzsemmi norunnajufchas weenprahntigi stahweht pretti, ja kardinati usdohmatu zelt par pahwestu kahdu no jesuiteem.

Franzija zaur beidsamo nedetu nepastahwigu gaisu un siprahm naktsefnahm irr leela flahde pee wihna kohleem notiffusi, wihna draungeem buhs sawas behdas.

— Starp teem runnas lungeem tautas sapulze, kas no jauna preeksch tuffschahm weestahm taggad iswehleht, atrohd til tahdus, kas peederr republikaneefschu partijai; ta tad redsams, ka schim brihscham wehl republika stahw pilnä gohdä.

Spanija nu irr wehl jauna jukka klast nahkusi. Kad kortesu sapulze isschlihras, tad ta pametta weenu nodakla, kas lai wissu usflattahs, kamehr jauna sapulze sa nahks.

Waldibas weddeji un ministeri nu fastrihdejahs til sipri ar schihs komissiones lungeem, ta ka saldatu pulki gahja pa weeneem un pa ohtreem un bij dsihws karsch. Ta tad ministeri aisdinnuschi mahja wissu komissioni, kas tatschu bij tautas weetneeze. Un nu ne zil wihri raundsichs walddiht us sawu rohku, kamehr jauna sapulze nahks un spreedihs, kas darrams. Karliski dsihwo us preekschu.

London sipri taifahs us Persijas lehnina usnemfchanu, kas arri turp weefos branis. Wissuwairahl rauga sababuht labbu teesu tahdu wirsneeku un lungu, kas pa persiski proht, jo bihschahs, ja tahdu truhktu, ka Persijas lehnina sullaini daschus wahrduus un leetas greifi tam isstahsta. Pa franziski winsch arri til prohtoht tohs pahri wahrduus „Bongschuhr mossijeh“ (labdeen, lungs). Kad schloht dsillaki pa franziski atbildeht, tad winsch greechotees us saweem sullainneem un jautajoht „ko winsch teiza?“ Un wai tam sullainim, kam tad nau atbildä gattawa. Bet pee tahdahm gattawahm atbildahm arri eeschahjahs melli pulka, ja pratteju nau klast.

Wihnes leelahs istahdes atwehrschanana notiffusi 1. Mai pulksten 12 no pascha Austrijas keisara. Tai pirmä deenä ee-eeschanas billete malfaja 25 gulschu. Sweschu irr lohti leels pulks jau kohpä. Tee 3 krohnaprintschi no Wahzsemmes, Englantes un Dahnu semmes arri buhs pa istahdes laifu kohpä.

Rohma. Jauna pahwesta zelfchana tohp sipri taggad pahrunnata, jo wezzais pahwests Pius irr zaur sa-auffstschanohs sipri santhzis ar wesselibu un ja arri deenahm wairahl no sawas wezzas girts kaites atspirgst, tad tomehr jafalka, ka 81 gaddu wezzums irr un paleef leela kaites. Ta leeta, kahds tad schi pahwesta weeta nahktu, wissupirms gan ruhj kattokeem, bet swarrihgä notiffums tas paliks arri preeksch zitteem. Pahwests Pius ar saweem kalpeem un ar sawu isgudrotu nemaldibu irr wissas kattofu basnihbuhfchanas rattus pasaules zekä schlohrsü eegreesis, ta ka nu no wissahm puffedm us to lufko, waj paliks ta leeta, kahda schim brihscham irr, waj nahkofsch pahwests gribbehs stahtees Pia pehdäs un nebe-

daht, kad arri wissas straumes pahr winneem pahri scht gahstees un ranga airaut, kas gaismas zekä pretti stahjahs, jeb waj atmettihs tahs daschadas neefoschanahs un dohfees us to weenigo awotu ar flaidru uhdeni, to schlihtu un nefajauktu Deewa swehtu wahrdu? Waj zilwezigas maldifchanahs wehl tahlaki schkels? Jeb waj drihs jau dohfees milioni un milioni us to pussi, turp jadsennahs, ka warr buht weens ganz un weens gannams pulks? Kas to spehj noteikt? Ka ar pahwesta zelfchana noteekt, par to Latw. aw. jau pagahjufschos gaddos irr weenu un ohtru rakstu pasneegufchas. Gribbu te wehl pahri wahrduus par scho leetu peelikt. Ka lassitaji sinn, pahwests tohp zelts no kardinatu, to augsto basnihzungu, pulka. Lihds schim irr 72 kardinati, bet schim brihscham irr 26 weetas tuffschas, ta ka til irr 46. Ka leekahs, pahwests negribb jaunus taggad zelt, jo no teem taggadejeem irr wairahl pahreelinahs, ka tee wiina nodohmu ispidihs. Starp teem 46 irr 5 no Franzijas, 1 no Irlandes, 1 no Wahzsemmes, 2 no Austrijas, 3 no Spanijas, tee zitti 34 irr Italeefchi. Beidsamajos 350 gaddos nau ne weens no zittahm semmehm par pahwestu zelts, ta til ween Italeefchi, ta gan tad arri scho reis warretu nahktees. No schi pulka daschi irr tahdi, kas gan nekahdu zerribu newarr turreht: Ungelis irr par wezzu (79 g.); labh pulks irr gan druzin jaunaki, bet lohti flimmigi un wahji; tas wissujaunakais irr Bonaparte no Napoleonä familijas, tas irr 43 g. wezs, Boromeo 49 g., Waletta 44 g., Bilio 45 g., Panebianko, kurru sipri daudfina, irr 63 g. wezs. Kam no wisseem 46 balfeem krittihs 31, tas tad buhs tas jaun iswehletais.

Betlem irr atkal stihdes bijufschas starp kattokeem un greekeem; kattofi peeprassijufchi, ka teem ween peederr tas gangis, kas wedd zaur basnizu zauri pee tahs swehtas allas ar to filliti un leegufchi greekeem tur sawas lampas uslahrt. Waldifchanas spreedums dewis greekeem taifnibu, bet latini nebij ar to ar meeru un sahka aistikt greeku leetas un schee atkal atreebahs, kattofu preekschlarramohs aistidami. Ta iszehlahs leels dumpis, kas par kaunu pascheem kristiteem, atkal turku waldifchanai bij ja-isschkir.

Japanas walstis, dsirdoht un redsoht, ka pa wissahm walstihm tohp leetu istahdes turretas, arri schloht dohmaht us tahdu istahdi. Runnajoht no tam 1877. gaddä tahdu istahdi arri Japanä noturreht. Japanes keisars usdewis saweem sullainneem, kas us Wihni nobraufschü, lai smalki wissu eewehro, ka tahdu leetu warr pareisi pakkal isdarriht.

No **Amerikas** raksta, ka brihwalstis seemas labbiba stahwoht lohti kohfchi un warroht us bagatu psauschannu zerreht.

Par dahrgeem laikeem zilweki ne ween taggad fuhdsahs, bet subdsejahs arri jau daschlahrtigi senlakkas. Kelnä kahdä klosteri irr useets weis raksts, kur tas gads 1453 p. Kr. tohp ta leelas dahrdshas gads nosaukts, jo nobarrohts wehrsis togadd Wahzsemme malfajis 3^{1/2} gulschu, 1 gohws 2 gulschus, 3 auni 1 gulsch, 25 wistas 1 gulsch., 500 pantu 1/2 gulsch. S.

Ohvola bambutu un tahrpu isnihdeschana.

Pawaffaris irr flacht un kates labs fainmeels ar jau-
nu sflubbu darra kas darrams, ka winna druwas un dahrsi
labbi isdohtohs un pohsta nesseji taptu nowehrsti. Wiffu-
pirms tapehz attal no jauna fauzam un fauzam: „Sar-
geet tohs mihtus putniaus!“ tee irr tee stipree fargi Zuhfu
laukeem un dahrseem un mescheem. Winni isdarra wai-
rahl, ne ka kahda zilweka rohka spehj isdarriht. Tomehr
irr wajjadshgs, ka arri kates fainmeels pats no fawas
pusses ko darra, lai pohstitaju kuffainu un tahrpu barri
taptu nihdeti; kamehr ohvola bambuti (mai kuffaini) wehl
ka semmes tahrpi pa semmi lohshna, til ilgi zilweka rohka
gruhti teem warr peetapt, bet kad winni isperrinati ka
bambuti skraida un pa kohkeem un krahmeem fahl dausi-
tees, tad gan spehj leelu pulku zaur krattishanu us no-
listu palagu sadabuht. Zsgahjuscha gadda tai weena
Wirttembergas kehina walsti irr kahdi 230 milionu oh-
vola bambuti salassiti un aplauti; kad tee buhtu palikku-
schi dsilwi, tad pehz skaidra aprehkinuma, tee nahkofchds
3 gaddos buhtu apehdusch 15 milionu birkawu wissadas
barribas. Gan kuffainu nolassishana maffajusi lihds 8
tuhtst. dahleri, bet kas tas irr pret to skahdi, ko winni
dsilwi palikdami buhtu wissai semmei darrijusch 2! Gan
jau katra gadda effam no jauna peekohdinajusch, wisseem
lauku un dahrsu turretajeem, lai ne-aismirst lassih tohs
tahrpus un winnu kuhnu no kohkeem, bet mums jafalka,
ka wehl lo leetu til pa garram laikam darra. Updohma-
jeet, mihtee, ka kates no teem tahrpeem ik deenas apehd
tik dauds lappu un seedu, zil winsch pats swerr un tahdu
pohstishanas darbu tas tahrps dsenn 30 zauras deenas;
zil tur nu aiseet lappu un seedu pohsta?! Weens no teem
wiffuskahdigajeem auglu kohku tahrpeem irr tas seltpal-
kala. Zitti miht ihpafchi waj weenu waj ohtru kohku
sorti, bet winsch ehd wissu un nopohsta kohkus ne til ka
tam weenam gaddam, bet tik tahlu, ka daudsreis wissam
kohkam irr ja-isnihtst. Tas taurinsch, kas Juli mehnesi
fluffitim isleen no fawa balta kuhnu perrekla pee muh-
reem, schohgeem un kohkeem irr spahrnu plattumä 1 zellu
plats, irr sneega balts; palkata ihpafchi mahitei irr
selta bruhna ar matteem. Pa deenu winsch sehsh pee
lappahm waj schohgeem ar eewilteem spahrneem un tupp
ka eemidfls, ta ka to warr ar rohku panemt. Waffara un
nakti winsch skraida aplahrt un ka balts azzis krisdams
winsch tohp no skspahrneem un naktspueneem noberst,
bet tomehr deesgan winnu wehl atleekahs. Ta mahite
dehj us lappahm 80—100 masu. eegarrenu, dseltenganu
pautinu. Augusta mehnesi atmohstahs tahs jaunahs dsih-
wibas un eefahl us fawas dsimtenes weetinas isfuhkt tahs
lappinu smadsenes un eet tad ar weenu tahlaki. Winni
ne-eet ahtrakti no kohka prohjam, kamehr winnu plikku irr
no-ehdusch. Ruddeni winni sawell tahs apkrimstahs
lappas ar sudrabaineem tihklineem perreklos un pahrgull
tur seemu. Tapehz tad wiffustiprakti tohs spehj ismeddiht
pawaffaros un ruddenos. Kad schee raibee, dseltenbruhnee
tahrpi pawaffara isleen, tad wifs sakkums un seedi un
dahrsneeka zerribas irr beigtas. No putneem tik dsengguse

winnus ehd, zitteem reebjabs winnu smalkahs spalwinas,
kas neganti luddina. Tapehz effect usmannigi un nihzi-
neet, tur ween tahdu perrekliiti pamanneet un winsch irr
weegli eeraugams pee tahm sawilltahm faufahm lappahm.
Luhdsami neturrat par masu leetu scho tahrpu kuhnu nih-
deschana! H.

Zf dabbas gudribahm.

III.

Zaur fauli gan rohdahs waffara un seema, winnas
starri radda siltumu, jeb fur tee truhst, tur irr aukstums
wirs semmes, bet tomehr newarram fazzih, ka faule taifa
to gaisu jeb laiku. Kad faule ween buhtu ta darritaja,
tad kautahda apgabbala wirs semmes lohdes buhtu ap to
un to laiku waj nu faws sinams aukstums waj siltums.
Bet ta faule radda gaisa sakusteshanohs, zaur to pluhst
wehji no aukstahm puffedm siltajäs eefschä un no silt-
jahm attal aukstajäs; no tam rohdahs driht apmahzees
debbees, driht skaidrs, gan leetus, gan faulespohschums,
fneegs, krusa, waffara wehsums un seema siltums; ar
weenu wahrdu falkoh, wehjsch radda to laiku, wissas
tahs starpibas starp siltumu un aukstumu, faufumu un
mitrumu. Bet nu jautahs tahlaki: fur tad tas wehjsch
zeshahs? Winsch zeshahs no faules siltuma us gaisu. Ap
wissu semmes lohdi laistahs un steepjahs tas gais (Luft).
Schis gais zaur siltumu paleel plahnahks un eenemm
wairahl ruhmes. Kad eelee weenu ar gaisu peepuhstu
un zeeti aisseetu puhfli siltä krahns zaurumä, tad tas
gais puhfli steepjahs un puhflis ar trohskni pahrsprahgst.
Schis isteepees gais irr weeglahks ne ka tas aukstais
un tapehz winsch kahj augschä. Tapehz angstas istabas
gruhti peesildamas, jo siltums eet greestos. Pee grihdas
ar ween irr aukstati un seema istaba manna apgehrtas
kahjas ahtrakti aukstumu, ne ka pliklahs rohkas un kad
mehreni siltä istaba tik pahaphahs pee greesteem, tad reds
zil tur siltä. Tapehz ruddeni muschas labprahl gar gree-
steem zeere. Tapat nu irr wirs semmes. Karstajos ap-
gabbalos pee ekwatora faule weenadi fasilda to gaisu,
schis kahj augschä, un pluhst no abahm puffedm, til lab
no seemela, ka deenwidus aukstahs gais tais tufschu-
mos eefschä. Bet schis eenahzejs attal tohp fasildihts,
muhl prohjam un ta us preekschu. Zaur to, ka no poleem
aukstais gais aisspluhst, paleel tur plahnahks un tuf-
schahks un tur nu gahschahs attal eefschä tas gais, kas
fasilis pee ekwatora bij usgahjis augschä. Ta nu roh-
dahs tahs straumes, kas ifgadsfahrt pa gaisu manamas,
no poleem us ekwatoru un no ekwatora augschenes attal
us polu pussi. Kam prahts nessahs eewehroht Deewa
brihnumus un dabbas likkumus — un sinnam, ka arri
starp latweescheem irr labba teefa tahdu, kas miht us to
prahtu greeft — tee jau buhs tahdu straumes staigafchannu
fawa pascha istaba noredsejusch. Kad istaba duhmi (teif-
sim, ka pihpes duhmi), kad tad atwerr seema lohgu, tad
pa lohga wirspuffi duhmi eet lauka, bet no appafschas
flattotees Jareds, it ka duhmi nahk istaba eefschä; duhmi
zeshä tohp fastapti no gaisa, kas pa lohgu appafschpuffi

sprouzahs eefschâ. Jau të warr redseht, ta 2 straumes eet karu sawu zekku un widdu irr kluffums jeb labbafi faktoht weefulis. Tâ tas irr arri wis semmes. Tas gais, kas no ekwatora puffes skreen us seemeli un deenwiddus polu un no turenas atkal teff us ekwatora, irr tas ihstais wehja awots; tas wehsina karstahs puffes un filda aufstahs. Bes tam newarretu ne filtajâs ne aufstajâs semmes glahbtees. Bet no tam, fo redsejahm, warretu til 2 wehji rastees, seemeta un deenwiddus. Nu nemfim wehl to klah: ta semmeslohde if pa 24 stundahm apgreeschahs ap sawu assi no wakkareem us rihteem un wis gais greeeschahs lihds. Saprohtams, ka teem gaisa gabaleem pee ekwatora wajag dauds muddigaki greestes, ne ka teem, kam pee pola til mas riukits ja-apmett. Jau zaur to ta pirma gaisa straume tohp trauzeta un tâ zellahs tee wehji, fo fauz: passatwehji. Bee mums winni puhsch të semmè no seemeltribapuffes un gaisâ augschâ no deenwidd-wakkara puffes. Tas nu irr tas pamats pee gaisa wehroschanas. Auksta seema, pawassara, wassara nezeshahs wis no tam, it ka tas semmes plektis pats buhtu aufstahs palizis, kad eerohlahs semmè til us 2^{1/2} pehdas, tad jau nemanna wais ne deenas ne nakts starpibu, 60 pehdu dillâ pagrabba irr weenalga waj karsta wassara waj fihwa seema. Raiks til no gaisa zellahs un no wehja. Tahs trihs leetas: faules zeffsch, gaisa straumes un semmes lohdes greeeschahs, warr it smalki isrehkinaht, bet nu buhs ohtrâ karstâ wehl zittas leetas ja-eewehro, kas nau wis til drohschi isrehkinamas, kâ tahs trihs un tomehr arri winnas leelu leetu istaifa pee wissada laika. To turpmah!

Seemas swehttu wakkara.

Stahstibis no J. Schabta.

Kohzinsch til pa lambari dihschadams noslattijahs winneem passaf. Tahdeem wajadseja ihsti schodeen abraukt, runnaja winsch appalsch fewis un pastuhma naudas lahdi dillaki pagultè. Zelfees kildas ar kaimineem, faini jeb buhs kahdas nodohschanas, waj nebrehts tahdi teefas wihi: Kohzinsch bagahs, Kohzinam dauds naudas, tam wajaga makfah, tam til makfah schè un të, schur un tur, tomehr sawu fuhri gruhti krahtu naudu tahdeem gaisa grahbejem jau ne-atgruhdischu. — Tâ wehl dauds runnadams staigaja winsch leeleem sohleem pa lambari un dauds reisehm wilka ar rohku par peeri, it ka gribbedams schihs deenas errestibas aishaidiht. Tad noschedahs un nehmas sawu us pagaidahm isdohtu naudu aprehkinaht. Tur kahdam fainneekam winna pus leezella astondesmit rubtu preeksch rentes dohts; ruddeni sohla kaiminsch naudu atdoht un pagaidahm sehj wehl feeku linnu. Tè eebuhweetis isluhdsees diwidemmit rubt. gohws pirkshanai un tas atkal par Kohzina labbo firdi apsohljees trihs nedelas darba laika klawiht. Waj nauda naudu nepelna, waj naudas kaudsite netohp tâ arweenu leelaka? Tahdas dohmâs bij Kohzinsch nogrimmis. — Tè atkal pee lambara durwihm kas grabbina. Kohzinsch uslez no krehsla, atgruhsch durwis walkâ un — Kohzina mahfas dehs, kaimina kallejs, eenahf

un pasemmigi pabutscho mahtes brahlam rohku. Ko teiffi? usanza it fihwi Kohzinsch sawam raddineekam. Nihâ seemas swehtti, preezigi swehtti, runnaja eenahzejs, juhs, krusa teht, effect weeni paschi, nonahzeet takfchu weenu reisi pee mums zeemâ. Ne, ne, ne-eeschu, atteiza Kohzinsch. Waj juhs us mannim dusmigi? Waj negribbedams jums atkal fareebis? runnaja kallejs. Kâ man fareebis? To wehl nesinni?! brehza Kohzinsch neganti smeedamees. Mahte atraitne buhdama tewi usaudsinaja, likka kalleja amatâ ismahzitees, es gribbeju, lai tu pee mannim dschwotu un mannim strahdatu, kâ krusa dehlam gan peeklahjahs. Bet tu, tu nehmi sawu galwu, gribbeji algas, un beigâs apprezzejees, panehmi seewu no kalpu karstas. Warbuht, krusa teht, fazzija kallejs, effu darrijs nepareisi, bet manna seewa bija tikluse meita, smukka, winna man patikka, un tapehz to par seewu apnehmu. Tapehz tu winnu apnehmi! Skaisa mihta! un tapehz! issauzahs Kohzinsch. Neeki wis, neeki! Skaisums nepilda wehderu, no mihlestibas nedshwosi! Bil bagahs effi tizzis? — Tu buhtu schihs mahjas mantineeks bijis, bet taggad ne grafcha no mannis nedabufi. — Mihlais krusa teht, fazzija kallejs, kapehz effect til dusmigi? Es nelahdas mantas nekah-roju, tikkai luhsohs, lai juhs pee mannim zeemâ atnahktu. Binnees tu pats ar sawu ubaga fuggu, es pee tewim ne-eeschu, atbrehza Kohzinsch us durwihm rahdidsams. Ei, ei, es tewis ne azzis negribbu redseht! Un kallejs redsedams, ka nelaitâ atnahzis, dewahs, rohku nobutschojis, atkal pa durwihm prohjam. — Zella spehja winsch krusa tehwa wahrdus atminnetees un pahrdohmaht. Waj pateesi til launi darrijs? Krusa tehws pats sifstuls buhdams gribbeja, lai winsch strahdadams tam lihdsi falktu un faltu, lai atrautohs zitteem palihdseht un naudu kaudses behrtu, lai farautu mihlestibas faites un zaur tam bagahs taptu, — lai atstahtu Deewu un peekertohs mantai. Jeb waj buhtu bijis pareisi; kad krusa tehwa pa prahtam buhtu sawu lihgewu atstahjis un tur no ohtra pagasta to wezzo atraitni ar mahjahm prezzejis? Gan buhtu tad fainneeks sawas mahjas, saws kungs, warretu eet, braukt un dschwot pehz patikschanas, bet waj laimigahs?? Waj taggad winsch nepreezajahs, nepa-ehda, ne-apgehrbahs? Waj pasaulè bagahs netappis nederrigahs? Waj ne tâ pat zeenijams, ka kad buhtu fainneeks kluwis? Tâ pahrdohmaja kallejs, bet aismirsa, ka krusa tehws un arri wehl dauds zitti sawadaki dohma. Pehz sifstla Kohzina prahta nahzahs bruhgana un bruhtes mantas us swarreem likt, un ja warreja „rikthgs swars“ faukt, tad til bija jaunajeem prezzetees. Bet bes mantas wis neeki, neeki patikschana, mihlestiba, tiklums. —

Par scho laiku staigaja Kohzinsch wehl arweenu sawa lambari dillâs dohmâs nogrimmis. Brihscham dsird winnu kahdus wahrdus appalsch fewis runnagam. Us mannim, us mannas naudas, kâ usburti. Tè nabags, të tee gaisa grahbeji, tee tautas gaismotaji, të wehl schis, mans mahfas dehs, wissi plijahs man wirsû. Es taupijis un scheem lai dohtu! Nedabuseet, nedabuseet!

Labbah! fawu naudu semmè eerakschu, ne là teem kahda grafcha doht! Schis ar pirtneeka dsimmumu fapinnees, lai nu ar to isteek. Un tad mannis pee fewim zeemà a-zina, lai warretu desmit reis pee mannim ar fawu fuggu nahkt. Tawu gudribu! Es ne-eeschu pee tewim un tu nenahsti pee mannim! — Dà Kohzinam errojotees bij jau wakkars peenahzis. Kaiminòs bij jau fwehts wakkars, bet sibkstajam Kohzinam? — Pehz wakkarinahm atgah-dajahs winsch schis deenas peedsihwojumus, pahrdoh-maja zil dauds naudas warretu jaunà gaddà fapelniht un kahpa wehl ar tahdahm naudas dohmahm gultà. Gan bija nogurris, bet meegs nenahza un us weeneem un atkal us ohtreem fahneem grohsotees, rahdijahs winnam preeksch azzimh kà masi rittenischi, kas ahtri ahtri rinki greefahs. Par labbu laiku laidahs winsch miht, bet tè atkal kahds pee durwihm un taifa tahs wakkà. Kohzinsch uslezz fehdu un praffa: Kas tur? ko grippi? bet labbi apskattijees eerauga durwis zeeti kà bijuschas. Dikkai fapnis, fakka winsch, neeki wifs, neeki, un apgulstahs atkal. Pehz kahda brihscha rahdahs Kohzinam wehl, ka durwis atverrahs un ka kahds eebahsch galwu kambari, passkattahs un atranjahs atpakkat. Sagli, rasbameeki, eesauzahs Kohzinsch, ferreet, fitteet, un islezz no gultas un peesfreen pee kambara durwihm, bet atrohd tahs zeeti, kà pee gulleht eefchanas aisslehdhis. Nomohdà buhdams esmu fapnojis, runnaja Kohzinsch, fapni jau irr neeki, skaidri neeki. Bet rahdijahs passkstams gihmis, tihri wezza Zankela feija, tomehr neeki, neeki! — Schis Zankelis bija paunu schihds, un wiffa tanni apgabballà irr katriis behns winnu passinna un seewas winnu zittadi nesauza, kà par Beesluhpi. Preeksch kahdeem tschetreem gaddeem eenahza Beesluhpis kahdà wakkarà sibkstajòs Kohzinòs un luhdsahs naktis mahjas, bet fainneeks negribbeja tahs schihdinam doht. Tomehr Beesluhpis teizahs slims, zella sakallis, un ka nespehjoht tahlahkt eet, un luhdsahs un luhdsahs, kamehr fainneeks atwehleja winnam rijà nakti pahrgulleht. No rihta atradda Zankeli rihsjà nomirruschu. Beesluhpis peepeschi, ahtrà, faunà nahwè nomirris! Kahdas bailes fainneekam, mahjas laudihm, kaimineem! No wezzeem laikeem stahsta, ka laumeem zilwefeem nelabba nahwe nospreesta, un ka Zankelis leels blehdhis bijis, kas to nesinnaja! Bet kam no wezzeem laudihm arri nebuhtu sinnams, ka nelabbà nahwè mirruscha gars nenahkt pee meera, bet ka winsch dausahs gaddeem schè semmes wirtsu, ka nomirruscha gars spohkojohs! Kas nebaidijahs no Zankela peekrahpts tapt, kas nebuhtu no winna launa garra baidijees! Un drihs isjehlahs walloda, ka Kohzina rijà Zankete gars spohkojotees. Pehz faules no-eeschanas neweens ne kahju rijà nespehra, tik Kohzinsch weens pats mehdsà wehl arweenu fazzicht, ka wiffa spohku buhschana neeki, skaidri neeki. Bet schowakkar, kad Zankela galwu durwis redsejis, teiza gan neeki, tomehr nebija bes bailehm. Winsch ilgi gultà walfstijahs, kamehr nowahrguschò meegs pahrmahza. Zil ilgi Kohzinsch bija gullejis, to winsch pats nesinnaja, bet rauges! durwis atverrahs un Beesluhpa Zankelis nahkt kambari ar prezzi muggurà un us speeka atspeesda-

mees un nostahjahs pee Kohzina gultas. Gan gulletahs fakka: neeki wiffa spohku buhschana, neeki wiffa fapni, gan lustina kreifahs kahjas maso pirkstinu, gan atgree-schahs us ohtreem fahneem un atspeeschahs gultà, ka muggura no duklateem eefahpahs, tomehr gaischahm azzimh reds spohku pee gultas stahwam. —

Kohzinsch Zankeli apluhlodams redseja, ka winna meefas bija ehnai lihdsigas un ka winnas lustejahs un lihgojahs kà duhmi. Prezzes johstas bij winnam dsikli, dsikli kruhtis eegraususchahs, pats bija nowahrdhis un pawiffam nogurris, un ne weena wahrda nerunnadams waideja un smaggi nopulstahs. Kohzinam to wiffu redsoht palikka dikti, dikti bail. Winsch wairs nesazzija: neeki, wifs neeki, bet trihzeja un drebbeja. Tik par labbu laiku spehja winsch ar stihweem schohktem isfaukt: Zankel, ko grippi no mannim, kapehz effi atnahzis? Kohzin, atteiza Zankelis, tu mannis wehl passihsti? — Es no behnu deenahm esmu dsinnees naudas sakraht un ne-esmu pee tam ne Deewa bihjees, ne kauncjees pasaul-es. Tadeht ir nomirruscham man meera nau. Schi prezze irr pilua ar netainnem grascheem, tee manni speesch, tee manni wahrdfina weenà mehra. Uk kad jel reis pee meera kuhfchu, ak zil smaggi, ak zil gruhti! Bet schihdin, fazzija Kohzinsch drohschahs palizzis, kapehz tad tu tik breefmigi krahpi? Dà ta alga par to. — Kapehz krahpu? runnaja Zankelis. Waj ir tawa zeet-sirdiba nedstina manni us tam? — Atminnohs kà scho-deen winnus gruhtohs gaddus. Es pirtu fawai seewai un behneem no tewim puhru rudsu par peezeem rubleem. Makfajohht peetrukka man seschdesmit kapeikas un tu negribbeji tahs naudas gaidiht, praffiji kishas. Man nebija ne ka ko tewim doht, ko eefahkt, ko darriht, kamehr man prahtà nahza, fawu prezzi ar welleneem peekraut un tewim kisham doht, — un tà es tewim tawas zeetsirdibas deht seschdesmit kapeikas nokrahpu. Uk kà tee mannis speesch, ak kà tee mannis wahrdfina!

Un kam raidiji mannis rijà gulleht, fur faunà nahwè bija man jabeidsahs?! Es passihstu tawu tantu, es atminnohs winnas eerachas, es sinu winnas tiffumus. Grehts leels apmaldijuscham, wakkarà kà seamà, lectainà waj fallas laika zella neparahdiht un to us zella ne-us-west. Istrahdajees arajs, nogurrufe wehrpaja nelannosees, kad zella wihrs winnus no meega trauzehs. Winsch un schi, abbi buhs gattawi bes kahdas leelas luhgschanas, ne kahdas peinas negaididami luhdsēju paklaufsht. Latweescham fwehts liffums kattu, kas winna mahjà fawu kahju sperr, laipnigi fanemt, nepamecelotu, nepazeenatu, nepagohdatu nepalaist, lai buhtu swesche-neeks jeb fawas tautas. Dà nedarra ween tas pahrtizzis, bet arri tas, kam masaka rohziiba. Tautas brachtem kà swescheneekam naktis mahju leegt, to nepameelohkt, ar ko Deens peeschkhris, tam gultas weetu, fur jaldi newarretu duffeht, pehz eespeeschchanas ne-aggahdaht, winnu mantu ne-apglabbahkt, grehts namma tehnam, namma mahtei, fauns wiffem mahjeneekem. Zil schihdu, tschiganu wefkahs no weenahm mahjahm us ohtrahm un tomehr wiffa pa-ehdusch, ne tapehz, ka tschiganeete kahr-

tis isleel, ne tapehz, ka schihdiensch namma mahtei pahri addatas dahwina, bet tapehz, ka namma mahtei, namma tehnam par kaumu, par grehtu sweekeneeku zeetfirdigi atstunt no sawahm durwihm. — Bet Kohzin! ka effi darrijis wiffa sawa dsihwofchanà! Utschihrees no sawas tautas, no Deewa un zitteem zilwekem un dsihwojis weenàs mantas un naudas behdàs. Effi bijis zeetfirdihgs un neschelihgs katram zilwekam, un tappis swehreem un lohpeem lihdsihgs, jo tew nau tuwaka mihlestibas bijis, kas zilwekas Deewam lihdsigus darra. Manni speesch tee nohraptee grafchi, tewim nedohd meera tee, ko tu zitteem atrahwis. Un jo mums abbeem naudas irr, jo mums abbeem tahs wehl wairahf gribbahs, — un pee scheem wahrdeem steepahs Jankela blehdigahs rohkas pehz Kohzina faskubpotahs naudas. Ja lahde kustejahs pagultè, ta nauda skanneja tanni, un Kohzinsch: „fawas naudas nedohfschu, kad arri manna dsihwiba lihdsi bohjà eetu“ fawdamis islehza no gultas un kehra ar abbahm rohlahm pagultè. Bet tè winsch atmohdahs, es falku „atmohdahs,“ jo bija tik fapnojis, murgojis. Drebbedams kahpa winsch atkal gultà. Muffts wehjsch ghaja pa kambari. Lohga slehgis bij wakkam tizzis un no wehja sifts, lohga ruhti idausjiss. Tas trohknis un tee skannofchee stikli liffahs wiinna kustinata naudas lahde buht. No Jankela kambari arri ne ka nebija. Tik Kohzinsch mannijahs fewis slimmu effam: breefmigi galwa tam fahpeja un aukstumi un karstumi to lausija. Deenà liffa winsch pehz daktera braukt, un tik pehz kahdahm neddelahm paliffa weffels. —

Atkal seemas swehtku wakkars. Kà Kohzinsch wiffu gaddu fawas mahjäs dsihwojis, to nesinnu, bet teifschu, ko schinni wakkara Kohzinsch redsam. Us muhrischa fehsh nabadsinsch, un paharus noskaitijis dabuhn no Kohzina Deewa dahwanahm. Tur par lauku eet diwi bahrainischi no skohlas us mahjahm. Tahs grahmata, ko wiinni abbi tà swehti asote glabba, irr par Kohzina naudu. Kohzina mahfas dehs nau wairs kaiminòs, bet wiinna smehdè Kohzina dahrsa gallà, fur darba deenahm kallejs kall, ka ugguns us wiffahm puffedm schlihsf. Patte kallegeene strahda un puhlejahs pa futnu un maises kambari, lai Kohzinam un wiffem mahju laudihm buhtu preezigi seemas swehtki. Un Kohzinsch pats? Tur ir schowakkar winsch fehsh sawa kambari pee galda. Winnam nau naudas kaudjes preefschà, winsch arri wairs nesakka: „neeki jaunibas preeki, skaidri neeki tautas gaismoschana, neeki nabagu apschelofschana, neeki mihlestiba, tikfums, neeki, wiff neeki, bet rahdahs, ka gaischi gaischi irr wiinna sidi.“ Kallejeenes masakais behrinisch fehsh wiinnam flehpi, ohtris mahzahs farkanohs wahrdus un treschais, tas leelakais, jau leelajà grahmata. Arri Kohzinam grahmata preefschà un winsch tanni laffa. Mehsh pasfaktamees un redsam: winsch laffa Luksa ohtro nodaku, fur par Kristus peedsimschanu stahstihòs. Un lasijis un apdohmajees aistaisa winsch ar scheem wahrdeem sawu grahmata: „Gohds Deewam augstibà, un meers wirs semmes, un zilwekem labs prahts.“

Sweektu stahstinsch.

Ubsfirdiba. Kahds wihs bij ar sawu kaiminu lohpa us puffedm weenu zuhku pirufchi. — Waj dsirdeet, kaimin, winsch fazzija, kad juhs sawai puffed gribbeet laut wehl ilgaki aplahht skraidih, tad darra to, bet mannu puffi es ristà gribbu laut. J. Sch. ff. r.

Atbildas.

S. — S. Laurillas zenschanahs, kà leekahs, bes fahrneem newarr buht, tapehz ruhpeemes tik us to, ka kas stais eet wairumà, kas probt isschert seltu no fahrneem.

J. J. J. — Ustrafana. Zuhfu grahmata dabuju, ta apstelleschana isgabdata; Zuhfu aprahitu par to sawadu deewa fahpofchanu, ko dabujahf redseht un to deewa nammu, fur ehb un futehe un fleesh, buhtu lappà eenehmis, bet rakts meetahm nau gaisch, nesinn waj tee irr turkuttizigi waj wagani bijufchi. Ar patejilbu fawemfchu, ja us preefschu ko no fawas puffed man wairumoseet.

W. S. — W. Paldeews! Stahs pats buhtu ittin labh, bet no wiffa ta zekka nau nefas ihrahchi eewehrojams, ko zitteem lai preefschà leel. Warbuhf Zuhfu spahwai gaddahs zits kas derrigahs.

Latw. aw. apgabdatajs.

Latw. aw. Nr. 15. uf 116 lappas 16 rindà no app. fur stahw „fahrigai“ jalassa „fahrigai.“

Naudas turgus,

	Belgawà 30. April 1873.	uspraff.	Fobl.
5%	walsts-aifteenefchanas wikketes ar winnest. I. aifteen.	156	154
	" " " " II. aifteen.	154	152
5%	walstsbantas-wikketes	95 1/2	94
4%	Widf. fahndbrifsch, usfakkamas	100 1/2	99 3/4
	ne-usfakk.	96 1/2	95
5 1/2%	Kurs. fahndbrifsch. usfakkamas	99	98
5%	ne-usfakk.	96	95
Rihgas-Dinab.	dselgelta akzijas us 125 rub.	135 1/2	134
5%	Rihg.-Dinab. obligazijas us 100 rub.	91	90
5%	Rihg.-Belgaw. " " " 100 " "	117	115 1/2

Labhibas un preefschu turgus Belgawà, 30. April Rihgà, 28. April un Leepaja, 7. April 1873. gaddà.

	Massaja par:	Belgawà.	Rihgà.	Leepaja
1 1/2	schetw. (1 pudru) rudju	2 r. 25 f.	2 r. 50 f.	2 r. 50 f.
1 1/3	" (1 ") sweefchu	4 " 25	4 " 75	4 " —
1 1/3	" (1 ") meefchu	1 " 80	2 " 15	2 " —
1 1/3	" (1 ") oufu	1 " 20	1 " 45	1 " 20
1 1/3	" (1 ") firru	2 " 25	3 " —	2 " 50
1 1/3	" (1 ") runju rudju mistu	2 " 10	2 " 40	2 " 50
1 1/3	" (1 ") bthdeletu	2 " 75	4 " —	3 " —
1 1/3	" (1 ") sweefchu mistu	4 " 50	5 " —	4 " —
1 1/3	" (1 ") meefchu purrainu	2 " 60	3 " 75	3 " 10
1 1/3	" (1 ") kartoffeli	— " 70	1 " 15	— " 60
10	pudu (1 birtauu) keena	5 r. 25 f.	5 r. — f.	3 r. — f.
1 1/2	" (20 mahz.) sweesta	4 " 60	5 " 50	5 " —
1 1/2	" (20 ") dselles	1 " 30	1 " 15	1 " 20
1 1/2	" (20 ") tabaka	1 " 60	1 " 25	2 " —
1 1/2	" (20 ") schlihtu apwiau.	6 " —	— " —	— " —
1 1/2	" (20 ") frobua linnu	2 " 50	2 " 50	1 " 80
1 1/2	" (20 ") brakka	1 " 90	1 " 15	1 " 20
1	muzzu linnu fehtu	11 " —	9 " 50	8 " —
1	" fiteu	17 " —	11 " 50	11 " —
10	pudu farkanas fahls	7 " —	6 " 75	6 " —
10	" baltas rupjas fahls	6 " 90	6 " 75	6 " —
10	" " smalkas fahls	6 " 75	6 " 75	6 " —

Latw. Awifschu apgabdatajs: J. W. Sakranowicz.

Sluddinafchanas.

No Laukumaiſchas pagasta teeſas (Lukkama ayrtiſki) tohy zaur to wiſſi tee, kurceem lahdaſas taiſnas mantibaſas jeb parabdu praſſiſchanas vee taſas atliſkuſchas mantibaſas ta 1872. gadda nomitruſcha, vee Laukumaiſchas vee derriſka Anſ Bemer buhtu, uſaiſinati, lihdſ 1. **Juni f. g.**, kuſch par to weenigu iſſlehgſchanas terminu noliktſ ier, ar fa-wahm taiſnahm vee arddiſchanahm vee ſchihſ pa-gaiſta teeſas vee teitſkees, jo wehlaſu neweenē wairſ netiſkſ klauſibſ.

Tāvat teek arri tee uſaiſinati, kaſ tam minne-tam nelaiſtin to parabdu paſſiſkuſchi, lihdſ to paſchu terminu ſawuſ parabduſ ſcheit vee doht, vee ſtrah-vee vee draudeſchānu, to liſſumſ teiz. **2**

To lai leek wehra!

Laukumaiſchā, tai 12. April 1873.
(Nr. 11.) Pag. teef. wez.: F. Sperling.
(S. W.) Pag. teef. ſcribiv.: Gd. Stobbe.

No Arurumaiſchas (Auermünde) pagaiſta teeſas, Dohbeles ayrtiſki, teel wiſſi tee, ſam lahdaſas taiſ-nas praſſiſchanas vee taſas atſtabraſ mantibaſas ta vee Arurumaiſchas vee derriſka, mitruſcha **Dawe Weichert** buhtu, uſaiſinati, ſawuſ vee praſſiſchā-nas ſeſchu nedeku laiſa no aparkaſchā minnetas deenas ſchē uſidoh. Tāvat arri wiſſeem teem, kurl-tam nomitruſchānu **Dawe Weichert** to parabdu buhtu, vee foſhdinahiſ teel, toſh parabduſ augſchā minnetā laiſa ſchē vee arddiſt, jo zittadi tiſs veez liſtuma ſtrahveit. **1**

Arurumaiſchāſ pag. nammā, tai 4. April 1873.
(Nr. 20.) (S. W.)

Ellejaſ pagaiſta teeſa uſaiſina wiſſuſ parabdu dewejuſ un parabdu dewejuſ ta Janiſchki no-mitruſcha wezga Ellejaſ waggareſ Janne Dubmā, ta tee ar ſawuſ vee dohtſchanahm un vee meſle-ſchānahm wiſwehlaſaiſ lihdſ **31. Mai 1873** te vee dohtſchē, ar to vee foſhdinahiſ, ta wiſſi tee, kaſ lihdſ ſchin iſſlehgſchanas terminam nebuhſ meldejuſchees, ar ſawuſ vee praſſiſchānahm taſs at-raidiſt, un parabdu ſlehpēi veez liſſumeem ſtrah-veit. **2**

Ellejä, 29. Merz 1873.
(Nr. 74.) Preeſchēd.: J. Wallner.
(S. W.) Stribiv.: J. J. Saale.

Schwittenēſ pagaiſta-teeſa uſaiſina wiſſuſ pa-rāhndeeuſ un parabdu dewejuſ ta nomitruſcha Schwittenēſ Meſteru ſchriſchā mahju iſyapaſchēka **Kriſchjabu Straumann**, ta tee ar fa-wahm vee dohtſchanahm wiſwehlaſaiſ lihdſ **23. Juni f. g.** vee dohtſchē, ar to vee foſhdinahiſ, ta wiſſi tee, kaſ lihdſ minnetam iſſlehgſchanas terminam ne buhſ meldejuſchees, ar ſawuſ vee praſſiſchānahm taſs atraidit un parabdu ſlehpēi veez liſtumeem ſtrahveit. **3**

Schwittenē, tai 21. April 1873.
(Nr. 31.) Preeſchēd.: J. Zebufeld †††
(S. W.) Teeſas ſfr. J. Tankewitz.

No Krohna Plepju miſchāſ pagaiſta teeſas, Dohbeles ayrtiſki, teel ſinnamſ darrihtſ, ta taſ uſ **30. April f. g.** vee weſeſ-ſchālitē mahjāſ noliktſ atziſjōnſ netapſ turrehtſ, tadeht ta taſ waggariſhneſ parabduſ taggad aiſmaſſahſ taſpā.

Plepju miſchāſ pag. teeſa, tai 25. April 1873.
(Nr. 50.) (S. W.) Preeſchēd.: C. Londenberg.

Sluddinafchanas.

No Lukkama kemerejaſ tohy ſinnamſ dar-tiſtiſ, ta pīrmdēen un ſchraudeen preeſchē debbeſ-brauſſchānaſ deenas latra gadda ſchē Lukkama wēnſ tohy ſigūſſ noſurrehtſ taſpā, tai paſchā weetā, kur zitti gadda ſtrēgi tohy turretſ. **3**

Lukkama tai 19. April 1873.
(S. W.) Riſk. wez.: G. Elzen.
Maſtu weeb.: W. Brindenhoff.

No **J. Deubnera** grahmatu bobdeſ, **Rigā Kohy-eelā** Nr. 3, apgahdatas un **Walmeera** vee **G. G. Trey** un **Walſka** vee **W. Rudolff** dabujamaſ uſ jaunu ſchahdaſ grahmatas:

Garrigaſ Deewa luhgſchānaſ uſ neddelas deenahm rihdſ un waſſardſ un uſ ſwehtſeem un daiſchāſ iſyapaſchāſ waiſadſibāſ. (Zettortā driſſke.) Maſſa ne-eeſeeta **60** kap. un ſamliſt eſeeta **75** kap. ſubr.

Garrigaſ Dſeeſmaſ Deewam par gobdu un ſlawu. Maſſa ne-eeſeeta **50** kap. un ſamliſt eſeeta **65** kap. ſubr.; tā arri weht:

Deewgalda grahmatina ar iſneſletahm ſwehtahm luhgſchānahm, tā zeentigi jaſa-taiſchāſ un jaſurrahſ preeſchē, vee un veez ſwehta waſſarina, no zittreſeja **Wahjſem** meſ mahjitaſa **Benjaminā Smolka** rakſteem taggad latwiſſi pahzehtliſ **Ernt Dünſberg**. Maſſa (parpreeſchē **55** kap. ſubr.) taggad eſeeta **30** kap. ſubr. **3**

Sluddinafchanas.

Kurſemneſ uggunſ-apdrohſchinaſchānaſ beedri-baſ direkſija darra zaur ſcho wiſſeem, ſam jaſinu, ſinnamu, ta preeſchē teem, kaſ preeſchē **Jurgu-ter-mina** t. k. lihdſ **22. April f. g.** ſawu apdrohſ-chinaſchānaſ-naudu weht nau eemakſajuſchi, — preeſchē teem ta tablaht-apdrohſchinaſchāna ier dei-guſkees. No **23. April** lihdſ **14. Juni** to noka-wetu eemakſaſchānu weht gan warr atlihdſinaht, bet par to ier jaſamakſa ſtrahpēſ-nauda un prohti: **1** vroz, var mehneſ no parabdu palliſkuſchāſ nau-das ſummaſ.

Nr. **14. Juni** tiſs tee no beedriſas iſſlehgſti, kaſ to apdrohſchinaſchānaſ-naudu lihdſ ar to ſtrah-vee-naudu weht **nebuhſtū** aiſmaſſajuſchi, un tiſs tiſ tad atkal beedriſa uſzeenti, tad **wikra** beſ taſo apdrohſchinaſchānaſ-naudaſ to **wenreſi-gu eſtāhſchānaſ-naudu** atkal buhſ eemakſajuſchi. **3**

Jelgawā, 26. April 1873.
(Nr. 427.) Sekreteris: A. v. Peng.

Dohbele

tiſ **3. Mai f. g.** yulſten **2** veez yuſdeee-naſ ſemkoſhpibaſ-beedriſas ſchdeſchāna noturreta. Tai paſchā laiſā tiſs arri Dohbeles kraſſchānaſ un aiſſeenaſ labdeſ pitma general-fapulje noturreta. Tai deenā nahſ preeſchā:

- 1) ſtātutu tihā peenemſchāna;
- 2) wehleſchāna;
- 3) ſihmetu eemakſa eemakſaſchāna.

Teek tadeht it iſyapaſchi luhgſti, ka wiſſi tee, kaſ vee ſihmeſchānaſ dalkhu nehmuſchi, beſ at-tauſchānaſ tai deenā amahtu. **1**

No **Bahrbeles** latw. draudſeſ preeſchē paganu miſſioneſſ taſpā eemakſati: Januar mehneſ **16** rub., April mehneſ **7** rub. **36** kap., kōhpa **23** rub. **36** kap. **G. Seefemana**, Jelgawāſ wahju mahj.

Bahrbeles baſniſas draudſe **23. April f. g.** ewang. luteruſ valihſſibāſ labdeſ Jelgawāſ ayrtiſka komiteja **22** rubl. **74** kap. ſubr. ier vee-fuhſtiſjūſ, to Jelgawāſ ayrtiſka komiteja, teem dewejeem vateidameeſ, zaur ſcho ſinnamu darra.

Preeſchē mahlbereem!

Bleiweiſu, zinkweiſu, dſelkeno ſoferi, bruhſfarſkanu, tā arri wiſſaſ forteſ ſmaſſaſ mahldeſu ſehweſ; tāvat arri **kopal-laku, ter-pentinu, ſirniſu, ſihmi un pindſeleſ** pahrohdſ par teem lehtakeem tirgeem ta andeleſ-weeta no

Friedr. Kūſnera, **2**
Jelgawā, leelaſā eelā Nr. 3.

Rahdaſ wezſatāſ krohna mehneekſ (**rewiſerſ**) meſle ſew **palihgu** ar taſm waiſa-dſigahm ſfoblaſ mahjitaſm. Luwalo dabuhſ ſinnaht **Jelgawā**, ſakaſā eelā, Nr. **26**, eh-bergi. **2**

Kohti labhaſ ſchahwetāſ

Kurſemneſ linſehklaſ

preeſchē iſſehſchānaſ pahrohdſ ta andeleſ weeta no **S. Weidemanna**, **1**
Jelgawā vee maſajeem wahreem.

Diſchleri

atrohd labbu darbu Jelgawā tai maſchinu diſch-leru-weetā vee bahnuſchā; arri mahjehti tur teel peenenti. Jameldahſ Jelgawāſ bahnuſt vee **2**
H. Nicolai.

Superſoffatu

no **S. Langdale** un beedra ſabrika pahrohdſ lehti Jelgawā **2**

Otto H. Günthera mantineeki vee **Salka Etolžera**.

Deht dāhweſ pahrmāniſchānaſ, teel

2 nammi

pahrohti. Mahtakāſ ſinnāſ dabunamaſ vee **Brunnow** vee Dohbeles wahreem Nr. **39**. **2**

1—4 millioni

ſemmedmaſkaſ greeſchāna un ſchahwe-ſchāna

ier uſ alfordi iſdohdama. Kaſ ſcho darbu grih-betu peenent, tai mēdahſ **Zebra** k. gaſtuſiſt vee durwiſu ſarga.

Vee **J. W. Steffenhagen** un **debla** Jelgawā, tā arri wiſſaſ zittāſ grahmatu bobtiſ, warr dabuht ſchihſ grahmatas:

Bihbele

Snifti, ſilprā abdaſ waſſā eſeeta, ar klambareem. Maſſa **1** rub. **50** kap.

Ta jauna Derriba

ar **Dahwida Dſeeſmu-grahmatu**.

616 un **144** laſpāſ **12** snifti. Druffkata **1855**tā gadd. Maſſa eſeeta **35** kap.

Baltijaſ ſemkoſhpējſ un winna amataſ. Veez **Wahju ſemneſ** ſaimneeka **Ferdinand Breit-haupt** ſemkoſhpibaſ rakſteem latwiſſi ſaraſtihtſ no **S. Blumberg**. Maſſa **75** kap.

Biſchu kalendere. Iſ briſhwanga no **Ber-leyſch biſchu**-kalendereſ veez ſchejeneſ ſemneſ-un gaiſa-buhſchānaſ iſtaſiſta un pahriſkafota. Iſdohta no **Kurſemneſ** biſchu-koſhſchānaſ beedriſas. **20** kap.

Pamahjiſchāna tā tabatu warr aubſinaht. **3** kap.

Pamahjiſchāna tā **flimmuſ mahjāſ-lohpūſ** ahtiſ un weegli warr paſtiſ un **dſee-dinaht**. No **J. Wegner**. (Nr. **4** bildehm.) **75** kap.

Basnizas un fkohtlas siinas.

Weens Kungs, weena lizziba, weena kristiba.

Rahditajs: Stanaas. Kā kristigi deewanammi zehluschees 2c. Juhš tehwi, netirraojeet fawus behrnus 2c. No Formosaa fallas.

S i n a s.

Englantes bihbetu beedriba leel taggad bihbeli pahzelt Japaneeschu walloda. Pirmais gabbals, Jahna ewangeliums irr jau drukkā gattaws un taps schinnis deenas us Japanu fuhthits.

Behterburga. Skohlu ministeris irr walstsrachtei deht apspreechanas preekschā lizzis fawas dohmas, ka preeksch kahdahm 13 Kreewijas gubernahm buhs zelt 4373 kauschu fkohtlas. Preeksch katras fkohtlas usturra irr spreesiti 230 rubli, bes tam wehl teem pagasteem buhs gahdaht par fkohtlas ruhmi, fkohtlemeistera dshwofli, siltutumu un gaismu.

Stohpiuu walsti Widsemme, kā Mahj. w. raksta, isg. ruddeni irr eefwehtits jaunš fkohtlas nams. Pagasts nopirzees weenu semneeka grunti, 19 dahlderu leelu, par 4000 rubl.; nauda nemta no walstslahde eekrahjuschašs deenestneeku un passes naudahm. Dsimtkungs von Campenhausen wehl peeschinkojis klah 15 puhru weetas semmes un 50 rubl. Ulbrok leelkungs atkal pahrdewis par lehtu buhwalkus un tā tad pee pagasta preekschneeku ruhpiņas zihnischanahs nams tappis pareisi usbuhwehts. Buhweschana maksajoht 1032 rubl. Tik weenu leetu neisprohtam; pehz apraksta jadohma, ka nau ne mas ihpachas gullamas istabas fkohtleneem, arri wehl tas, ka fkohtlemeistaram tik weena patti istaba. Tahdu jaunu fkohtlasnammu newarretum tad wis par teizami eeriktetu eeskattih. S.

Kā kristigi deewanammi zehluschees un pehz kahdahm preekschsihmehm tee taisiti.

Kā jau to eefahkumā peeminneju basniza stahweja wiswairahf us kahda pakalna. tā ka winnu warreja jau redseht no tahlenes. Un tā arridsan wehl taggad wisleelakais basnizu flaitis atrohnahs ne wis kahdā eeletjā, bet arween kahdā augstakā weetā. Tas noteek tamdeht, ka mums jaskattahs us augšcheen, ka us turreen jadsennahs, fur sagaida muhs ta ihstena mahjas weetina Deewa preekschā. — Apluhkosim nu tahs basnizas dallas un wifsu, kas tanni paschā atrohnahs.

Kā to redsejahm, wisaplahrt basnizai bij muhri, ne wis warren augsti, tā ka basniza wehl bija labbi no ahropus redsama. Starp muhreem un paschu basnizu bija

ta weeta, fur glabbaja aismiggufchus draudses lohzeklus. Ja nu basnizā gribbeja ee-eet eekschā, tad wispirmahf bija zauri ja-eet zaur preekschbasnizu jeb preekschnammu, kas daudš weetas bija isgresnohts ar marmoru un stalteem pihlareem. Scheit preekschbasnizā stahweja tahdi draudses lohzekli, kurri leelu un rupju grehtu deht bija no draudses istumti ahra, ka winneem kā nesklaidreem nebija brihw nei ee-eet paschā basnizā eekschā nei klausitees spredidiki nei baudiht fw. wakkar-ehdeenu. Zekšs nomettufchees tahdi grehzineeki, kas fawu nezeenibu atsiina un fawas pahrkahpshanas noscheloja. nu tur luhdša Deewu, lai winsch winneem peedohtu winnu gruhtus grehtus, ar fawahm luhgshchanahm wiini twehrahš arri pee zitteem draudses lohzeekem, kas teem basnizā eedami garram gahja, lai peedohtu arridsan wiini to kannumu, kurru zaur fawu grehzigu dshwi wiffai draudsei bija padarrijufchi un lai luhgtu arridsan wiini to schehligu Deewu, lai apschelohjahš par winneem.

Austruma semmes basnizās tahda bahrga grehtu noschelohschana drihs sudda, turprettim wiina pastahweja wehl ilgaki tannis walstis us wakkara pussi, kameht sahka grehtu peedohschanu par naudu pahrdohht. Muhfu Luttera basniza tohs grehzineekus us tahdu wihsi nestrahpe wis. Arridsan wiini warr ee-eet paschā basnizā eekschā un it ihpachchi winneem jallauschahs jo wairahf Deewa fw. wahrds, lai atgreeschahs. Tad nu wehl tai preekschbasnizā bija awots, fur katram, kas basnizā gahja, bija rohtas jamasga, par sihmi, ka winsch fawu grehtu deht nesklaidrs un ka tikki flaidreem brihw Deewa preekschā nahkt. Kattofu basnizās wehl atrohnam basnizā ee-eijoht tahdus traufus, fur fwehtihšs uhdens un ar to apflappina peeri, kustu pahrmettoht. Muhfu basniza atmetta lihds ar tahdu ihpachchu preekschbasnizu arri tahdu awotu jeb traufu. Zaur fw. kristibu mehš eefam weenreis schkihstiti no grehkeem; ta irr tā jauna peedsimshana, eeksch kurras zilwekam ikdeenahs ja-atjaunohjahs. Wezzs laikds arridsan bija tuwu pee basnizas kahds namminsch, fur tappa kristiti leeli zilweki, kā arri behrni. Pehz kristija basnizas preekschnammā un tad nu arridsan muhfu laikds paschā basnizā altara preekschā.

Pee basnizas durwihm stahw taggad daudš weetas nahagi, bet tā tas newa pareisi. Wezzā kristigā basnizā gahdaja wiffi draudses lohzekli kohpā par faweem naba-geem un krohpkeem winnus usmekledami un apgahdami un ne wis likdamees luhgtees un mekletees; pehz tahda mihlestibas darba jadsennahs arridsan mums wiffeem.

No preekschbasnizäs tad nu zaur weenahm jeb — lä leeläs basnizäs atraddahs — zaur trim durwihm cegahja paschä deewanammä. Wissa ta leela ruhme bija wezzös laikös lohti puschkota un isgresnota ar bildehm, karrogeem, pihlareem u. t. pr. Wihrischki un feewischki bija schkirti, lä tas wehl taggad, it ihpafchi us semmehm redsams. Tas notikka tamdeht, lai wissas pasauligas dohmas basnizä buhtu atmestas, tä ka sawu sirdi katträ greeftu weenweenigi us Deewu un winna wahrda fluddinashanu.

Kanzeles wezzös laikös nemas nebija. Spreddiki teiza no tahs appatahs ruhmes aif altara, fur fehdeja mahzitajs un biskaps, lä to jau redsejahm. Tikkai 13. gadda fimteni tappa kanzeles taifitas, it ihpafchi pee weena pihlara leela basnizäs ruhme, gan us deenwischaga us seemeta puffi.

Muhfu Luttera basnizä it ihpafchi kanzele irr lohti wehrä leekama. Wissu papreeksch winnu taifa tahdä weetä, ka mahzitaja balsi warr wissur dsirdeht. Tas jumtinsch, kurfch kahdas pehdas augstaki lä kanzele, tappa eewests gan labbakas isskattas deht gan arri lai balsi nedohtohs us augschu, bet us wissahm puffedhm, fur draudse fehd jeb stahw. Waijadsihgs winsch zittadi newa. Ja kanzeli basnizä zell, tad jaluhko, ka zaur winnu netaptu altaris aifsegt. Täpat nebuhs kanzelei buht us pascha altara wirsä, lä to weenu laiku bij usnehmufchi taifit. Jo altaris irr wissas basnizäs widdus, ap ko pulzejahs wissa draudse Deewu peeluhgdama. Tamdeht waijag altaram buht redsamam wissai draudsei un kanzelei nebuhs winnam preekschä stahweht. Tam Deewa wahrdam, kas no kanzeles atskann, buhs stiprinaht un eepreezinaht to draudsi, kas wehl scheit wirs semmes zihnijahs ar dauds eenaidneekem. Daschäs basnizäs atraddahs un atrohnahs wehl altaris appafsch kanzeles. Tas israhda, it ka kanzele buhtu ta augstaka weeta un leeta, bet tas gohds peekriht altarem. Urri schinnis laikös atrohnahs deemschehl dauds tahdu, kas to Deewa kalposchanu, kas noteek altara preekschä, nezil nezeeni un til mas usklaufahs, winni tikkai nahf basnizä spreddika laikä, it ihpafchi tad, kad spehzihg spreddika teizejs irr dsiridams, kurräm tee wahrdi tä fakkoht no muttes pluhst lä uhdens no bagata awota. Bet us tahdu wihsi tas mahzitajs, tas zilweks irr tas, pee kurrä tee steidsahs. Turprettim buhs tam fw. Deewa wahrdam ween, kas atrohnahs gan fw. sakramentos, lä arri altara Deewa kalposchanä jeb liturgijä, buht tam ihstam pamattam, us ko kristiga draudse stahw. Tad nu tas Deewa wahrdas, kas atskann no kanzeles tohp saweenohs ar to wahrdu, kurrä dsirdam no altara fluddinajohf. Ta mahzitaja fluddinashana muhs fataifa, tä ka rohnahs eelsch mums tas pasemnihgs un preezihgs gars, jo zeetaki saweenotees ar sawu Kungu un Meisteri, saweenotees fw. wakkarehdeenä un fataisitees zaur tam us to muhschibas galla mehrki.

No kanzeles tohpam mohdinati, saukki, mums tohp fluddinahts tas dsihwibas zelsch, zaur to Deewa kalpu; ta sinna irr ta swarriga un ne wis tas sinnas dewejs. Tas swehts altaris irr ta wissufwehta weeta, kurrä atspihd ta Kunga gohdibas un dsihwoschanas parahdischana.

Basnizä jau wezzös laikös teem wihrischkeem bija jastahw ar pliffu galwu, turprettim tee feewischki apsedja sawu seju ar kahdu plahnu drahnu jeb schleieri.

Jo zeeti skattijahs, ka Deewa kalposchanas laikä wissi turrejahs jo gohdigi un meerigi it lä pascha Deewa preekschä stahwedami. Ja nu tee laudis sawu Deewa peeluhgshanu eefahza, tad isplehta winni sawas rohtas, nosihmedami zaur tam Jesus krusu un apleezinadami, ka winni us scho grunti zerroht, ka winnu luhgshanas taps peepilditas. Deewa luhgshanas laikä neweens nefehdeja. Un arri pee mums tamdeht buhs stahwu stahweht, kamehr fw. Ewangeliums jeb Lekzions tohp nolassihst un kamehr patz Deews tohp peeluhgts. Venkeem un krehfleem buhs jo wairaf buht preeksch tahdeem, kas par wissu Deewa kalposchanas laiku newarr nostahweht us sawahm kahjahm; jo mehß effam tur ta debbesiga Kunga un Deewa preekschä.

Wezzös laikös altaris stahweja pawissam preeksch few wisseem redsoht, bet pehz taifija trellinus jeb augstu seenu stary winnu un stary draudsi, zaur kam apleezinaja, ka draudsei ne-effoht nekahda daska pee ta Kunga galda, bet tä tas nau. Tikkai tad, ka draudses lohzeeki pee fw. deewagalda peestaigaja, warreja winni zaur tahm diwi fahnu durwihm pee pascha altara nahft. It ihpafchi feewischkeem bija zeeti aifleegts pee pascha altara nahft, til tad ween, kad fw. meelastu gribbeja baudiht. Greeku kattole basnizä aifleeds pawissam pee pascha altara nahft; bet tee mahzitaji isnefs wihnu un maifi no turreenes ahra un fanem tad tohs deewaldneekus. Tee trellini muhsu Luttera basnizä irr til deht tam, lai deewaldneeki jaukaki un kahrtigaki spehj ap altari sapulzetees. Altars gandrahf wissur druzjin, augstaki stahw nekä patti basnizäs ruhme un tas noteek tamdeht, ka tam tizzigam zilwekam buhs to aifst, ka altars irr ta augsta weeta, us kurrä winnam lä nabaga grehzineekam buhs jakahp pee tahs debbesigas bagatibas sawa Pestitaja. Altara isgresnoschana bija daschkahrtiga. Gan eededsinaja us winna swezges, kurras bija wiswairahl no waska taifitas un waj nu baltas jeb jauki ar pukkehnm un raibumeem nomahletas. Urri muhsu Luttera basnizäs degg swezges, ihpafchi tad, kad deewaldneeki tohp nempti, par peeminnu, ka fw. meelasts tappa nakts laikä eestahdihts un wehl par garrigu nosihmeschanu ta gaischuma, kurfch no debbesihm spihd pasauligä tumfiba. Kattole basnizäs reds altari ar lohti dauds leetahm aptrautu. Wehl mums japeeminu weena leeta, kas atraddahs us altara prohti „Taberna fels“ jeb mass skappihst, kurrä glabbaja fw. wakkareh

deena maifi un wihnu. Tas bija jo lohšchi taifihst un isstattijahs arri daschreis, kà mas tohrnis ar flaiku spizzi. Wezzòs laifòs katrà basnizà bija tillai weens pats altaris, bet kattoli taifija sawòs Deewa namòs ar laiku dauds, ja daschà basnizà atraddahs trihsdesmit altari. Masahk kà trihs altari newa neweena kattolu basnizà. Mehš taifam muhsu basnizà weenu altari ween tamdeht, ka mehš wiffi kohpà effam tillai weena draudse, kas pee ta Kunga peetwerrahs ar sawahm luhgfschanahm, ka wiffi dohdamees us weenu galla mehrti, un ka tillai irr weens Kungs un Pestitajs, kas nodewahs mums par labbu par uppura jehru.

Dseedataji stahweja wezzà basnizà tuwu pee altara, un winni bija us scho amatu eefwehtiti gohda wihri, no kurreem newarreja fazzihst nekahdu flittumu un nekahrību. Garrihgs musikis tappa arween kohpts basnizàs. Winafch atskanneja Deewam par gohdu, it ihpafchi atskanneja jo wairahk Dahwida dseefmas. Un tas apustuls Pahwils pats salka sawà grahmata us teem Gwesereem 5, 19: „Runnajeet sawà starpà slawas dseefmàs un pateizibas dseefmàs un garrigàs dseefmàs, dseedadami un slawu dohdami tam Kungam juhsu firdis.“ Musikis un dseedafchana arridsan irraid ta skunste, kurrai peelihp jo masahk tà salkohst pasaules puttekti, bet winna sagrahbj un aiskustina jo spehzigu muhsu dwehseles, pildidama tahs ar jauku un swehtu preeku. Wiswairahk tappa kohri dseedahst. Par dseedafchanu darbojahs wiswairahk basnizàs tehwi Altanasius, Ambrosius un Augustins. Dauds reis iszehlahs kattolu starpà strihdinsh basnizàs musika deht, un daschi basnizàs kungi gribbeja jau winnu pawiffam no Deewa kalposchanas deldeht; bet tomehr paturreja wirsrohku tee, kurri zeeti turrejahs pee schihs jautas skunstes. Ehrgeles atrohnahs basnizàs no ta keisara Kahra ta leelà laifa ap 800 pehz Kr. p. Bet ar laiku tas musikis, kurfch bija dsirdams basnizàs gan no dseedatajeem, gan no ehrgelehm, palikka jo majahk garrihgs, bet pasauligi mel dini wairojahs, tà ka arridsan tizzibas isflaidrotajeem bija deefgan darba, kamehr atkal isfchikhra garrigus mel diuus ween, kà tee wehl pee mums basnizàs irr dsirdami. Ehrgelehm jastahw altaram prettim, tà ka ar winnu balfu warr atbildeht us mahzitaja dseedafchanu, kas atskann no altara, blakkam ehrgelehm warr stahweht dseedataji, kas sawas balfis saweeno ar ehrgetu skannigu un spehzigu balfu. Apluhkosim wehl basnizàs grihdu. Konstantinopoles pilsehtas basnizàs winna bija bruggeta ar dahrga marmora almineem, kurri bija gan balti, gan melli, gan bruhni. Arri weffeli bibbeles notikkumi bija no scheem almineem isbildeti, kà arri krusti un t. pr. Bet drihs tappa tahdà grihdas isgresnoschanà, ko ar lahjahm minna, swehtas sihmes aisleegtas. Ja nu atkal stattamees us augfchu, tad wezzakàs basnizàs bija plakkani greefti isgresnoti ar swaigsnehm, engeleem un daschadahm zittahm bildehm.

Behj laifòs dauds weetas greefti jau tappa appali welweti. Lohgu bija pirms til dauds, ka wiffa basnizà bija gaischa, bet pehz atkal taifija masus lohdsinns ar masahm ruhtehm. Pee mums jaunàs basnizàs tohp taifitas ar leeleem lohgeem, tà ka neweena weeta basnizà nepaleef tumfcha, bet irr gan jafalka, ka leels gaischums trauze to swehtu fluffumu. Basnizàs juntuus dauds weetas nomahleja ar daschahm pehrwehm, jeb arri apselitja, kà to wehl warr redseht Maslawas pilsehtà. Us juntu uszehla krustu un pahf scho wehl gaili. Krustis tappa tamdeht tur zelts, ka winnam buhs sumamu darriht no wiffuugstakàs basnizàs weetas, ka teem tizzigeem buhs sapulzinatees schinni weeta un winnam buhs fluddinaht arri teem netizzigeem, no ta Kunga nahwes un ka Winna darbs augsti zehlees, un ka winsch uswarrehs wiffus sawus eenaidneekus. Tam gailim tohrna spizze nebuhs wis rahdiht, no kurreenes puhfch wehjsch, bet winsch nosihme, ka kristiga basnizà ar skannigu balfu fluddina tai pasauli, ka jau gaisma raddusees tumfiba, un ka tamdeht irr laifs zeltees no meega un staigahk gaismà. Tà tad nu ihfòs wahròs buhsim apluhkojuschi wiffu basnizu. Wehl dauds dauds kas buhtu par Deewa nammu zelschannu un eerikteschannu jafalka, bet lai schim brihscham ar scho peeteek. Kam prahts labpraht darbojahs ar garrigahm leetahm, tas arri zaur scho ihfu rakstu ar usmannigahm azzihm usflattisees us sawu mihtu basnizu, no kurras winnam ar weenu no jauna atskann „zellees no grehtu meega un staiga to zekku, kas wedd us tahm debbejs mahjahm.“

E. Lutzau.

Zuhs tehwi, netirrinajeet sawus behrnus, bet usaudsinajeet tohs eefsch pamahzifchanas, un pahrmahzifchanas ta Kunga.

Gwes. 6. 4.

Dasch wezzaku starpà ne mas nedohma un arri par to negahda, lai winnu behrni nepaliktu par elles praulceem bet par Deewa wihna kalna stahdeem. To saprattiseet no schi gaddijuma, kas nau wis paschu isdohmahs stiklis, bet ko pats redsejis esmu. Man gaddijahs nobraukt is gaddà us kahdu tirgu; tè kur gaddahs kur nekahds kabbatu saglis, un prohwe arri man ko israut un tam isdohdahs; jo sehns israuj man schalli, kurru tamdeht, ka man bij fildi, biju eebahsis kabbatà. Sehns to schalli israudams reds, ka es to pamannijis, nosweesch semmè, tè gaddahs tuhdam winna darba beedris, pasampj un prohjam ko naggi nefs. Es tam flahk peegahjis, kas man israhwa, prassu: kamdeht tà darriji? Bet redsi zeen. Iassitajs, pee sehna peepildahs arri tas salkams wahròs: „Grehts grehtu dsemde;“ winsch fahk melloht un leegtees, ka no tam neneeka nesinn un tà rumadams no-eet pee kahdas nabades, sawas mahtes, un fuhds, ka es teizohk, ka winsch man effohk schalli issadhis un

redsi, mahte arri gattawa apstiprinahnt fawa behrna newainibu, fakka: mans dehlis jau ta nedarrihs; pee-eeet pee bohtneeka un fakka, lai eelej kohrteli brandwihna, bohtneeks arri eedohd, wezzene eenemm fawu lahfi, dohd sehnam, kas gandrihs wissu ismett un sehn dohd atlik-lufchu lahfi fawai masai mahsinai, par ko mahte ittin meerä. — Meds kahdas mahtes warr buht. Pehz tam sehn leen atkal, kur tik leelaka fawu druhma un prohwe atkal no jauna fawu grehka darbu strahdaht. Mihlais lassitajs, kas tu effi tehws, jeb mahte, to dsirdedams joutajees tu arri fewi, waj tee bibheles wahrdinai ko par wirsrafsu efmu lizzis nepahrmett arri tew kahdu apgrehziibu pee tawa behrna dwehseles, waj Tu ruhpejees, ka tawi behrnini lai irr jauki sarrini pee Kristus, ta ihstena wihna kohka un nefs jaukus auglus preeksch Deema walstibas? — K. W.....n.

No Formosas fallas (pee Astijas).

Schinii, Aihnas walstei peederrigä fallä, pee Aihnas semmes kraasteem, tappa nesen no Anglijas missionareem Deema wahrdi fluddinati un irr preezigus nsnehmejus at-radduschi. Lihds ar fwehtu Ewangeliuma mahzibu, paspehj arri dauds missionaru puhlinfsch flimmus ahrstejoht, zaur kurru dauds firdis teek atgreestas. Missiones flimmu nammam eeksch Tai-wan-su peenahl flimneeki pat no tab-leem apgabbaleem, arri diwäs zittäs weetas irr taggad tahdi flimmu nammi atklahki, un dauds labba panahks zaur to kristigu mihlestibu, ko tee schè bauda, un zaur to mihlestibu muhfu Kunga Jesus, kas schè teek fluddinata. Weenreis nahza diwi flimneeki no labbi tahla kalnaina widdus, us kurru Giropectis tiklai ar leelahm gruhtibahm un breezmahm buhtu warrejis nokluht. Schee atkal wese-felt us mahjahm atgreesdamees fawus deeweklus atsweeda, eesahka fwehtdeenu fwehtiht un eemantoja bes kahda missionara palihgu, zaur fawu apleezinaschanu 6—700 fawu tauteefchu firdis. Weens zits notikkums: „Jau preeksch 5 gaddeem tappa kahds ar azzihm faslimmis Aih-neefchu saldats missiones flimmu nammä kohyts.“ Eschetri gaddi bij pagahjuschi, kamehr missionars Mitschi, kas ap to laifu waitahl pret deenwiddeem bij greesees, starp dauds zitteem arri scho wihru fawu klausitaju pulkä eerad-sija. Deema wahrds eededsinaja tizzibas ugguni schinni jau agrahl fataisita firdi. Winsch atmetta fawu deewekli, tappa Jesus mahzellis, strahdaja firdigi pee fawu tautas brachtu firdihm tanni apriaki un drihs pehz tam usbuweja tahs zaur winnu atgreestas dwehseles weenu masu luhg-schanas nammu, eeksch kurra pee 50 Deema wahrda mih-lotaji arween fapulzejahs fawas firdis fataisiht. Wehl schahda leeziba: Kahds schihs fallas eedfihwotajs, kas jau diwi reisas missiones flimmu nammä apkohyts tikla, pee

fawas ohtras atlaischanas is schi namma, skaidri fawu fwehtu tizzibu apleezinaja un tappa kristihts. Schis wihrs nu is 2 nedelas nahza tahlu zekku, lai warretu fwehtdeenäs missiones luhgschanas nammä pee Deema kalposchanas dallibu nemt; bet mahjäs tas ar leelu us-zihtibu puhlejahs pee fawu tauteefchu atgreeschanu, un Deems winna darbu ta fwehtija, ka tur taggad weena no tahm kohschakahm Kristus draudsehm zehlfuees. Winnu luhgschanas nams, kurrä tee mehdsä fapulzetees, irr tag-gad par masu, ta ka winneem nesen wajjadseja weenu no tuwakajeem nammeem pirktees, lai ruhmes buhtu arri tam leelam pulkam, kas arri labpraht tohs wahrds no muh-schigas dsihwofchanas grihb dsirdeht.

Kä missiones flimmu nammä ne ween meesu, bet arri dwehsele apkohpj, irr taggad jau leelakai dallai sinnam, kurrus kahda kaite us turreen aishweedd. Un prohteet flimmu nammä nau wis nekahdas lepna un gresnas eeriktes, ka pee mums leelds pilsehtös. Nammu sinnam gan arri tur wajjaga pirkt jeb likt usbuweht; un flimnee tanni dabuhu brihwu kohrteli, daktera palihdsibu un tahs waj-jadfigas sahles. Par fawu usturru katram pascham jagahda, un to winni isdarra schahdä wihse: winni nemm fawu pahrtikku, katlu un atminu ohgles preeksch wahrifchanas lihds. Ja flimneeks tik nespehzihs, ka pats nespehj fewi apkohpt, tad tam lihdsi nahk kahds draugs, kas winna apkohpfschanu usnemmahs. Daudsi nemm tiklai sahles ween no flimmu namma bes ka paschi tur dsihwo, bet neweens netohp atlaists bes ka tas kahdu wahrdinu no ta ihsta ahrstes, ta Kunga Jesus nebuhtu dsirdejis. Tad arri dakteris Maksweles apfahrt reisodams teem dauds drudscha flimneem pa zeemeem irr mihfsch ahrste. Winsch warr pat nohtes brihschds leelus gabba-lus apreisoht bes naudas grafcha, kad tam tiklai papil-nam drudschu sahles irr lihds.

Ne-aistiks sinnam arri us Formosas fallas newarr schis mihlestibas darbs tik strahdaht; jau tas ween, ka semmahs kahrtas laudis pret missionareem labbu prahtu turr, darra augstakahs kahrtas naidigas pret missionareem. Tapat ka Aihnas walsti mellu sinnas pret missionareem daudsreis ispaustas teek, ta arri schè tas daudsreis noteek. — Preeksch kahda laika nomirra schè weenam missionaru pa-lihgam no tahs paschas tautas laudihm seewa, kamehr winsch pats us zekka fawä amata darrifchanas bij isgahjis. Tiklo winna bija aprakta, tad ispaudahs tahda sinna, ka missionari tai azzis isduhruschi un kahjas nozirtuschi, bet tahs atkal no kohka peelikkuschi. Dirscham tappa ta mellu walloda nelaites wihram stahsita, it ka tee missio-nari winna seewas sleplawi effeht. Bet schis par lainu, eekam ta bij apglabbata, lihki leezineeku preekschä isine-kleja, kas to warreja apleezinahnt, ka ta nekahdä wihse aistikta nebijufe. (Us preekschu beigums.)

Latw. Awischu apgahdatajs: J. W. Sakranowicz.

No zensures atwehlehts. Mithgä, 27. April 1873.

Druckahs pee J. W. Steffenbagen un dehta.